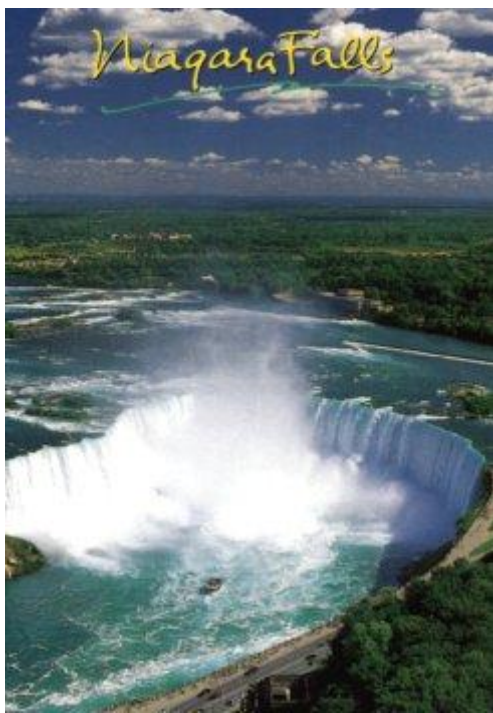

Stílszerűen, talán ezzel a címként választott – Kanadában ismert – jelszóval „Mozdulj sereg, mozdulj!”, vagy magyarosabban „Rajta sereg, rajta!” indíthatom beszámolómat egy kanadai STANAG nyelvtanfolyamról, amelyen Erdélyi Lajos dandártábornok kiváló vezetésével négyen vettünk részt (Bogányi Gábor ezredes, dr. Szendrei László, valamint jómagam). A tanfolyam 4 hónapos volt, 2003. augusztus végétől december 20-ig tartott. A csoport tagjai eredményesen teljesítették a jelentősen megváltozott követelményeket. Röviden szeretném tájékoztatni az érdeklődő olvasókat a bordeni bázisról, a nyelviskoláról valamint személyes kanadai benyomásaimról.

A Kanadai Haderők Nyelviskolája (Canadian Forces Language School, rövidítve CFLS) Ontario tartományban, Bordenben található, mintegy 100 kilométerre Torontótól és 700 kilométerre Ottawától,

az ország fővárosától. A hatalmas bázison 12 iskola és több parancsnokság, központ és más olyan fontos intézmény található, mint például Hadtörténeti Múzeum, kórház, sportcentrum, bevásárló központ, valamint klubok; összesen közel 70 intézmény. Az iskolák között található például a Kanadai Haderők Űrtechnológiai és Mérnöki Iskolája (CFSATE), Nukleáris Biológiai és Kémiai Iskolája (CFNBSC) vagy a Tábori Lelkész Iskolája (CFCSK). Ez utóbbinak a kurzusát – velünk egy időben – két fiatal magyar protestáns táborigyelmeztető, Demeter János százados és Fehér Csaba őrnagy végezte el eredményesen, akkreditációjukra ünnepélyes keretek között került sor a kanadai Chaplain generál, Bgen

Ronald P. J. Bourque, CD jelenlétében. A bázison egy katolikus és egy protestáns templom is van. A bázis, amely 2006-ban ünnepli fennállásának 90. évfordulóját, Sir Frederick William Borden (1847-1917) nevét vette fel, aki, mint a milícia és a védelmi tárca minisztere, 1905-ben intézkedett egy katonai kiképzésre alkalmas hely kiválasztására, de a működés csak 1916-ban vette kezdetét. Napjainkban évente 15 ezer fő ki-, át- és továbbképzésére alkalmas. Itt jött létre a Királyi Kanadai Légierő (RCAF) az 1920-as évek elején. A bázis szervesen integrálódott környezetébe, teljesen nyitott, kerítés nélküli, forgalmas közlekedési utak szelik át.

A nyelviskolán a jelzett időszakban 16 nemzet delegáltjai tanulak a 4 hónapos kurzuson, 13 tanulócsoportba osztva. A csoportok átlagos létszáma 8 fő volt, ami viszonylag magasnak mondható. A csoportok kialakítása a megérkezést követő héten, teszt alapján történt, amelynek eredményeként lettek kezdő (B), közép (C), és felső közép (A) szintű csoportok. Az oktatás a tanári hatékonyságra, a változatos óraserkezetekre és széleskörű, a multimédiát is magába foglaló

oktatási szervizre épül (tanulmányi központ, könyvtár, internetes helyiségek) amelyek kiegészültek a nyelvgyakorlást elősegítő kirándulásokkal (Niagara, Ottawa, Toronto, Midland, stb.).

Az én csoportomban az oktatás hangsúlyai között kell említenem a nyelvtani alakzatok mellett a kérdések feltételét; a helyek, tárgyak, személyek leírását; az irányok megjelölését; helymeghatározásokat; programtervezést; széles értelemben vett szerepjátékokat, valamint önálló vélemény megfogalmazását. Élvezetes volt a „forró szék” (Hot sit) amelynek lényege az volt, hogy a kisorsolt hallgató kiült az osztály közepén lévő székre, és a csoport tagjai kérdéseket tettek fel, amelyekre gondolkodás nélkül azonnal válaszolnia kellett; valamint egy másik gyakorlat, a „Chanel 207”, amelynek során a csoport két részre oszlott és miközben az egyik egy tévéhíradót készített és adott elő, a másik technikai személyzetként asszisztált a produkcióhoz (cameraman, időmérő). A híradón belül a műsorvezető, aki a nemzetközi híreket is ismertette, mindig változott (voltak sport-, helyi hírek és időjárás jelentés, egy-egy kommentárt 2 percen kellett összefoglalni). A tanár a videofelvétel alapján értékelte az egyes hallgatók produkcióját.

A tanárok felelősek voltak az órák megtartásáért, a fejlesztő programokért, a tutor biztosításáért (aki személyesen foglalkozott a hallgató beszédképességének javításával), valamint a hallgató előmenetelének adminisztrálásáért, mindemellett felváltva vezették a kirándulásokat, sportrendezvényeket. A vezető tanárok (senior teachers) ellenőrizték a tanári munkát, koordinálták a tanulmányi programokat, kontrollálták a

hallgatók fejlődését, valamint pedagógiai problémákkal foglalkoztak. Megítélésem szerint jó szakmai, emberi együttműködés volt a tanárok és vezetőtanárok, valamint a hallgatók között.

Az iskola vezetése egy oszlói (Norvégia) BILC konferencia ajánlásaként újraértelmezte a követelményeket, amely szerint a kettes szint a „limited working”, a célnyelven való mindennapi társadalmi és munkával kapcsolatos feltételek közötti megfelelő kommunikációra való alkalmasságot jelöli. Az iskolai felkészítés erre irányult alapvetően és csak – az olvasás, az írás valamint a hallgatás – eredményezhette esetenként a hármas, azaz a „minimum professional” szintet. Az újként bevezetett nulla szint, amely a „no proficiency” vagy „memorized proficiency”, azaz az alapszintű kommunikatív formulák helyes alkalmazásának elismerését foglalja magába. A tananyag nem változott, a teszt a többszintűséget, a feladatok bonyolultságának igen széles skáláját tartalmazta. Öt faktora volt kiemelve a beszédben való fejlődésnek: a hezitációk nélküli folyamatosság, a gondolatok érthető kommunikálása, a kiejtés és a mondatok tisztasága, a nyelvtani szerkezetek pontossága, a megfelelő szókészlet. Külön figyelmet fordítottak a tesztelt hallgató idegállapotára.

Számomra emberileg a legnagyobb élményt

csoporttársaim jelentették, akik nemzetük kiváló, eredeti karakterei, képviselői voltak. Az összetétel valódi multikulturalitást biztosított. Engedje meg az olvasó, hogy név szerint is megemlítem őket: Valentina Golemi mérnök aszszony (Albánia), Jan Ciecka ezredes és Jerzy Mazierski alezredes (Lengyelország), Mindaugas Grigaliunas alezredes (Litvánia), Boyko Simitchiev dandártábornok (Bulgária), Chanok Sontarapornpol valamint Jittipong Srithunya kapitányok (Thaiföld). Az együttes csoportmunka lehetőséget biztosított arra, hogy megismerjünk valamit egymás kultúrájából is, ennek illusztrálására szeretném megemlíteni, hogy egyik thaiföldi csoporttársam érdeklődött a magyar abc sajátosságai iránt, tőle pedig másik alkalommal megtudtam, hogy esküvői vacsorájuk fő menüje cápaful volt, ami még ott is ritka, értékes és nagyon ízletes csemegének számít. Két tanárunk volt: Celia Diephuis valamint John Irving, akik kiváló érzékkel, intenzíven 2-2 hónapig vezették felváltva a csoport munkáját. Készségfejlesztéssel a nagy tapasztalatokkal rendelkező Joahn Polanski tanárnő foglalkozott. Érdekességként említem, hogy tanárainknak az osztályterem volt az irodájuk is egyben. Óhatatlanul összehasonlítottam egyetemünk valamint a bordeni iskola nyelvtanárait és örömmel mondom, hogy az itthoniak állják a versenyt. Általában a négy hónap próbára tette a nemzeti csoportok összetartását. A mienket azonban nem – ezt másik csoportokhoz tartozók meg is jegyezték – mindegyikünk saját képességeivel, humorával, ismeretével segítette a közös munkát.

Kanada fiatal, modern, magas kultúrájú ország. Jelenlegi alkotmányát 1982-ben, himnuszát 1980-ban, zászlaját 1965-ben fogadták el. Nagy élmény volt először találkozni ezzel az európaiától több tekintetben különböző világgal. Kanada rendkívüliségét kontinensnyi méretei, éghajlati zónái, hegy és vízrajzi jellemzői, népessége kialakulásának sajátosságai, valamint dinamikus, modern fejlődése adja. Kanada multinacionális, multikulturális, két hivatalos nyelvű (angol, francia) ország; egyébként még 50 nagy nyelvi csoport él az országban. Ha abból indulunk ki, hogy az embereknek hinniük is kell valamiben, akkor a kanadaiaknak valóban hinniük kell a multikulturalitásban, toleranciában, lojalításban, mert pillanatonként gyakorolják is. Nem küszködnek a történelmükkel, igaz rövidsége miatt az nem is tekeredik rájuk tengeri kígyóként. Jelenidejűségükben mindenki büszke nemzetiségére és kanadaiságára egyaránt, amit nemcsak a kanadai magyarok körében tapasztaltunk. A kanadai magyarok élete azonban nagyon differenciált – könnyelműen megítélni nem szabad – csupán két megjegyzést engedjenek meg ennek érzékeltetésére:

a) Nem tudhatjuk, hogy hányféle gondolat szállja meg a magukra maradt, idős magyar emberek „többszörös kötődésben vergődő” tudatát

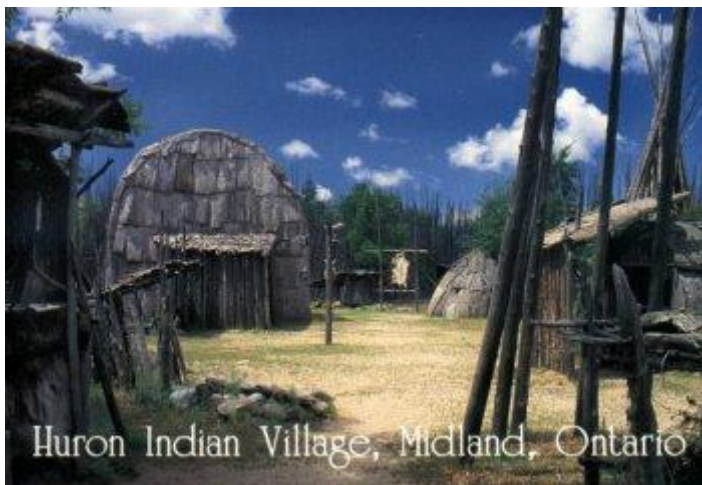
kanadai magányosságukban,

b) Nem tudhatjuk, hogy – Haas János leírásából vett találó kifejezéssel – az emigránsokat gyötrő, „emigrítisz”-nek nevezett zavarok milyen mély repressziókat teszik ki a tudatot, miközben adaptálja, elhárítja és megküzd az új viszonyokkal.

Kanadában az élet hatalmas és erős áramlása tapasztalható, ez az, ami feltűnik az idelátogatónak, nemcsak az autópályák GMC kamionjainak ezrei, hanem a bevásárlóközpontok, bankok forgalma, az ország lakosságának évről évre nagyságrendekkel való növekedése (folyamatos a bevándorlás), a jelentős építkezések és még sorolhatnám. A fiatalokra nagy figyelmet fordítanak. Amikor egy programon vettünk részt Ontario hatalmas tudományos központjában, legalább ötszáz gyerek kapcsolódott a számukra szervezett aktív programokba és nemcsak az IMEX panoráma mozi vonzotta őket. A program témája egyébként a tudomány, a világűr és a technológia volt, valamint az „Úrállomás” (Spacestation) című filmet tekintettük meg. A tudományos központról bővebb információt találhat az olvasó

(www.ontariosciencecentre.ca).

Az országnak az 1910-es években még csak hárommillió lakosa volt, ami az 1940-es évekre 12 millióra

nőtt, jelenleg pedig közel 33 millió. Itt talált új életlehetőségeket a bevándorló magyarok egy jelentős része is. A tanáraink által gyakran említett kulturális sokk érheti a kevésbé fejlett országokból odaérkezőket. Mi magyarok általában nem tapasztaltuk ezt. Nem véletlen, hogy a kezdeményező készség, a problémamegoldó viselkedés az élet fontos része. Egy katonáknak szóló kérdőívről ide másolok a személyes kvalitásokból néhányat: mentális erő, fizikai állóképesség, hajlandóság a tanulásra, pozitív attitűd, önfegyelem. Nagy értéként kezelik a team-munkára

való alkalmasságot, a cél- és jövőtudatosságot, a bátorságot. Bizonyára a hód (beaver) nem véletlenül nemzeti szimbólum. A napi rituálék centrumai: a munka, a család, a sport, az állatok (pets) – kutyák, macskák – amelyeknek nagy kultusza van. Kicsit filozofikusabban Barbara Kruger dekonstruktivista érzékkel fogalmazta meg cím nélküli képén (1987) az amerikai kulturális identitás egyik lényegét: „I shop therefore I am”, azaz Descartes formulája nyomán „Vásárolok, tehát vagyok”. Tartalmilag, amit «amerikanizmusként» ragadhatunk meg, az több elemből tevődik össze, és egyre bővülő tartalma van: ipar, kereskedelem, haderő, tudomány, oktatás, telekommunikáció. Az utolsó 50 évben egészült ki a tudománnyal, az oktatással és a telekommunikációval ez a fogalom.

Indiánok. Igen, ha Kanadában vagyunk akkor a huronok/ouendat-ok. Midlandban található az indián törzsi kultúra rekonstruált gazdagsága: cserépedények, fonott kosarak, szöttesek, nyakékek, dobok, fegyverek, kenek, tolldíszek, szerszámok, stb. Különösen gazdag

totemoszlop gyűjteménye van az Ottawában található Kanadai Civilizáció Múzeumának. Az indián település épületei közül a hosszúházat (longhouse) említtem meg, amely 5-10 családnak volt nemcsak a lakhelye, hanem a közös ceremóniák központja is, amely biztosította a közösségi élet bensőségességét és védelmét. Egy átlagos ház 60-80 láb (feet) hosszú, 25 láb széles és 20 láb magas volt, amelynek középvonalaiban voltak a tűzhelyek. Napjainkban indiánok is szolgálnak például a rangereknél vagy a hegyi rendőrségnél. Tradicionális képességeiket (vadászat, halászat, zene, nyelv) jól kiegészítik a ranger szolgálathoz szükséges készségek (elsősegélynyújtás, tájékozódás, fegyverek biztonságos kezelése, keresés-kutatás).

A fővárosban tett négynapos látogatás alatt több múzeumot is megtekintettünk. Egyet szeretnék kiemelni, a Hadtörténetit (Canadian War Museum), amelynek Kanadában egész hálózata van. Jó volt olvasni a múzeum bejárata előtt álló harckocsi oldalán a szót «HUSSAR», különösen, ha a kanadai huszárok jelmondatára: „Free and Fearless” (Szabadon – Félelem nélkül) gondolunk, felerősödik asszociációs készségünk. A múzeumban külön gazdag kiállítás foglalkozik az I. világháborúval, a tengereken folyt háborúkkal, a partraszállással (D-day), a II. világháborúhoz vezető úttal, a hátszázgal, a koreai háborúval, valamint a kanadaiak részvételével a békefenntartó műveletekben. Sajnálatos módon, kint tartózkodásunk alatt volt két áldozata az afganisztáni misziónak: sergeant Robert Alan Short (42), corporal Robbie Christopher Beerenfenger (29). A bordeni bázison működő múzeumnak jelentős gyűjteménye van haditechnikai eszközökből, így például látható itt Renault tank 1918-ból 37 mm-es ágyúval, néhány Spitfire 1943-44 végéről 4 db 20 mm-es gépágyúval és Rolls Royce motorral, de van T-54-es és T-72-es harckocsi is.

Ottawában megtekintettük a Parlamentet, a Nemzeti Galériát, de jó emlékek jutnak eszembe a D'arcy McGee's Irish Pubról is, ahol nyüzsgő, vidám társasággal ünnepeltük a

Halloween-t.

Külön szeretném megemlíteni azokat a kanadai magyarokat, akik évek óta jelentősen segítik az odaérkező magyar katonákat. Három eseményt emelek ki, így a nyelviskola egyik hagyományát (TGIT), amelyen a csoportok mutatkoznak be nemzeti ételeikkel, italaikkal, művészetükkel egymás előtt reprezentálva országaikat. Ez olyan bemutatkozás, amely igényli a

katonai és légügyi attasé – a mi esetünkben dr. Szabó László alezredes –, valamint a torontói magyar ház vezetőinek, lelkes tagjainak tevékeny közreműködését. Hadd soroljam fel őket név szerint is: Lőrincz József, Terényi Ferenc, Kerti Péter, Szabó István, Paulovits Rudolf, Charles Michel, vitéz Kristóf László nyá. ezredes, Dr. Mihály Ferenc urak és családjaik. A Magyar Ház vezetői részéről meghívást kaptunk a nemzeti ünnepünk alkalmából rendezett ünnepségre, valamint a székely bálra. A nemzeti ünnepen Erdélyi Lajos dandártábornok átadta Terényi Ferencnek a Honvédelmi Miniszter által adományozott Honvédelemért Kitüntető Cím I. osztályát. Mindkét rendezvény felemelő külsőségek között, több száz fő részvételével került megtartásra. A székely bálon jelentős volt a fiatalok aránya. A negyedik generációs kanadai magyar gyerekek közül – a mellékelt képen látható – három kislány (testvérek) gyönyörű magyarsággal szavalt a nemzeti ünnepen.

Nem volt olyan hónap, hogy magyar vonatkozású híreket ne olvashattunk volna a kanadai újságokban. Amikor először nyitottam ki a Toronto Star 2003. szeptember 8-ai számát a színházi rovatban Chris Winsor kritikus méltatta Molnár Ferenc a Hattyú (1927) című művének táncszínházi premierjére való előkészületeket Marton László igazgatásával. Molnár Ferencet, mint Kanadában „nagyon szeretett magyar színjátékíró” méltatta az újságíró.

Jó volt látni az ottawai piacon a Budapest nevet viselő magyar közértet és benne a magyar borokat, fűszereket és húsárukat. A kedves eladónő, akinek a férje magyar, örült, hogy betértünk az üzletbe vásárolni.

A piac melletti utcában áll az hatalmas totemoszlop, amelyet az 1956-os magyarok állítottak hálából, megköszönve, hogy a kanadai állam befogadta őket. A totemoszlop érdekessége, hogy jobboldali keresztirányú szárnyán látható a magyar nagy címer az angyalokkal. Az egyik angyalt szemüvegben ábrázolták az akkori bevándorlásügyi miniszter tiszteletére.

Mi magunk sem mondhatunk mást, köszönjük Kanada.

Dr. Harai Dénes
ezredes

